

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Чичук Антоніни Петрівни про дисертаційне дослідження Токар
Любові Петрівни «Підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної
освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому
середовищі» на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за
спеціальністю 015 Професійна освіта, галузь знань 01 Освіта, педагогіка**

Актуальність обраної теми та її зв'язок з відповідними планами галузей науки.

Особливістю сучасної соціально-економічної та соціокультурної ситуації в державі є зміна якісних вимог до фахівця будь-якого профілю, що забезпечують його затребуваність на ринку праці, успішну та кваліфіковану професійну діяльність. Одним із стратегічних напрямів процесу державотворення в Україні на сучасному етапі є реформування системи вищої освіти. Тому гостро ставиться питання про перебудову вищої освіти, удосконалення системи підготовки фахівців. З цією метою потрібно вирішити проблему осучаснення змісту та підвищення ефективності навчання і виховання майбутніх фахівців за допомогою інтерактивних технологій.

Суспільне дошкільне виховання на сучасному етапі свого розвитку та трансформації потребує оновлення, удосконалення, нових підходів. Дитина дошкільного віку третього тисячоліття – нова особистість, на формування якої безпосередньо та опосередковано впливають різноманітні фактори сьогодення: соціальні, природні, екологічні, інформаційні тощо. Розвиток, виховання та навчання дошкільників в умовах їх життєдіяльності розглядається теоретиками та практиками в динаміці, на гуманістичних засадах особистісно зорієнтованої моделі партнерської взаємодії. Однак аналіз реального процесу життєдіяльності дітей свідчить про відчутні труднощі в реалізації індивідуалізації виховання в інклюзивному освітньому середовищі. Дуже гостро стоїть питання про створення гуманного освітньо-розвивального середовища, спрямованого на виховання цілісної гармонійної особистості.

У центрі виховного процесу – дитина з її унікальними здібностями та задатками. Саме тому питання якості професійної підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти освітньому в умовах освітнього процесу закладів вищої освіти не менш важливі, ніж зміни в дошкільній освіті. Найвищим щаблем інтеграційних процесів в освітньому просторі є інклюзивна освіта, що нині визначається як найпопулярніший і найважливіший інноваційний освітній рух. На сучасному етапі, на рівні закладів дошкільної освіти, є велика потреба розвитку інклюзивної освіти, оскільки ранній і дошкільний вік є важливим для розвитку усіх дітей, а для дітей з особливими освітніми потребами цей період має особливе значення.

Ми маємо підготувати інноваційного спеціаліста, який зможе впроваджувати в навчальний процес нові підходи, нові технології, нове мислення, ставлення до роботи з дітьми.

Реалізація інклюзивного підходу до навчання дітей з особливостями психофізичних станів, підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі розглядається в контексті перспектив і можливостей подальшого розвитку системи спеціальної освіти. Провідні напрями нової парадигми спеціальної педагогіки визначаються гуманізацією, фундаменталізацією та інтеграцією. На сьогодні спеціальна освіта в Україні представлена системою диференційованого навчання, яке здійснюється в освітніх закладах та установах інноваційного типу: реабілітаційних, оздоровчих, соціально-педагогічних та психолого-медико-педагогічних центрах.

Проблема інклюзивної освіти в сучасному українському освітньому просторі набуває особливої ваги з огляду на те, що інтегрування осіб з особливими потребами в соціокультурне й загальноосвітнє середовище є сьогодні надзвичайно актуальним. Недостатня розробленість цієї педагогічної проблеми, збільшення кількості дітей з порушеннями психофізичного розвитку, котрі не мають змоги отримувати психолого-педагогічну підтримку та корекційно-реабілітаційну допомогу, недостатній рівень культури та освіченості педагогів та батьків, брак матеріальної бази, низький фінансовий стан сімей, незадовільне навчально-методичне забезпечення (навчальні програми, посібники, підручники, методичні вказівки тощо) зумовлюють процеси переосмислення суспільством ставлення до осіб з особливими потребами.

Актуальність проблеми підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі підсилюється виходом України на європейський та світовий рівень. З огляду на це, дисертація Токар Любові Петрівни є актуальною, доцільною та своєчасною.

Свідченням фундаментальності та актуальності дисертаційної роботи є її зв'язок із контекстом досліджень Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, є складовою теми кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті «Інноваційні педагогічні технології навчання в умовах інформатизації освіти в Україні та за кордоном» (протокол № 8 від 23 грудня 2019 року) та науково-методичної теми Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» «Педагогічна компетентність педагогічних працівників – складова формування інноваційного освітнього середовища» (протокол №1 від 29 серпня 2019 року).

Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (витяг з протоколу №21 від 01 серпня 2019 року) та узгоджена в бюро Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології Національної академії педагогічних наук України (витяг із рішення №6 від 26 листопада 2019 року).

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації:

- з'ясовано стан розробленості проблеми формування підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі у вітчизняній, зарубіжній психолого-педагогічній науці та сучасній освітній практиці;
- конкретизовано сутність поняття «підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти в інклюзивному освітньому середовищі»;
- розроблено критерії, показники та визначено рівні підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій;
- обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі і розроблено відповідну структурно-функціональну модель;
- експериментально перевірено ефективність реалізації педагогічних умов і розробленої структурно-функціональної моделі;
- упроваджено методичні рекомендації в освітній процес закладів вищої освіти щодо підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі.

Наукова новизна роботи. Аналіз дисертаційного дослідження Токар Любові Петрівни дозволяє стверджувати про незаперечність наукової новизни для педагогічного загалу, оскільки:

- вперше визначено й теоретично обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі та експериментально перевірено їх ефективність; теоретично обґрунтовано й розроблено структурно-функціональну модель підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі; обґрунтовано й охарактеризовано структурні компоненти фахової компетентності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти (мотиваційний, когнітивний та діяльнісно-технологічний); визначено критерії оцінки кожного зі структурних компонентів (мотиваційний, когнітивний та практичний) та три рівні (низький, середній і високий) сформованості підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти в інклюзивному освітньому середовищі;
- уточнено зміст поняття «підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти в інклюзивному освітньому середовищі», під якою розуміємо цілісну, комплексно структуровану властивість, що поєднує рівень сформованості професійних знань, умінь і навичок, критичного мислення, цінностей, особистісних якостей фахівця, готовність до постійного саморозвитку й самовдосконалення, котра визначає здатність майбутніх педагогів здійснювати професійну діяльність;

- удосконалено зміст, форми, методи і засоби підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі;
- подальшого розвитку набули шляхи професіоналізації предметної підготовки здобувачів освіти в освітньому середовищі педагогічного коледжу.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що в процесі роботи розроблено та впроваджено в освітній процес: авторські навчально-методичні посібники «Дошкільна педагогіка у схемах та таблицях», «Інтерактивні методи у підготовці майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти: виклики сучасності: фестиваль авторських ідей» та «Інтерактивні технології у підготовці майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти в інклюзивному освітньому середовищі. Освітній калейдоскоп» для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта», удосконалену робочу програму з дисципліни «Інклюзивна освіта в ЗДО», онлайн-вправи та завдання сервісу PowToon і програми VideoScribe із навчальних дисциплін «Інклюзивна освіта» та «Корекційна педагогіка», комплекс педагогічних ситуацій, алгоритми, творчі проекти, маршрутні карти та освітні картотеки. Укладено методичні рекомендації для викладачів дошкільних психолого-педагогічних дисциплін.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що процес підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі буде ефективним, якщо будуть впроваджені такі педагогічні умови:

1. розвиток позитивної мотивації майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі;
2. поєднання теоретичної та практичної підготовки шляхом моделювання педагогічних ситуацій з використанням інтерактивних технологій;
3. використання інтерактивних технологій навчання у вивченні курсу навчальної дисципліни «Інклюзивна освіта в закладах дошкільної освіти».

Використання комплексу взаємопов'язаних та взаємозумовлених **методів** забезпечило одержання достовірних і обґрунтованих результатів наукового дослідження:

- теоретичні: аналіз і синтез, порівняння і узагальнення, класифікація і систематизація з метою з'ясування стану розробленості досліджуваної проблеми, визначення сутності поняття «підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти в інклюзивному освітньому середовищі», її структурних компонентів; виокремлення критеріїв, показників і рівнів сформованості підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій; розробка й обґрунтування ефективності реалізації педагогічних умов підготовки майбутніх педагогів закладів

дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі; вивчення та оцінка сучасного стану вітчизняної професійної освіти педагогів закладів дошкільної освіти та узагальнення вітчизняного педагогічного досвіду з досліджуваної проблеми; синтез та узагальнення зарубіжного досвіду підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі;

- моделювання: розробка структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі;

- емпіричні: педагогічне спостереження, бесіда, анкетування, тестування здобувачів освіти та викладачів педагогічних коледжів – для з'ясування результативності системи підготовки й ефективності визначених педагогічних умов; педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний): перевірка ефективності структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі;

- статистичні: статистична обробка та інтерпретація дослідних даних і результатів педагогічного експерименту.

Широкий вибір методів дослідження логічно доповнюють один одного, що дозволило досягнути поставлених цілей і завдань.

Одержані дані та результати їх опрацювання вказують на ефективність наукової траєкторії дослідження.

Дослідно-експериментальна база дослідження: експериментальне дослідження проводилося на базі:

- Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»;

- Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;

- відокремленого структурного підрозділу «Педагогічний фаховий коледж Львівського національного університету імені Івана Франка»;

- Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;

- Комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність. Високий ступінь обґрунтованості й достовірності результатів дослідження дисертантки забезпечується: адекватною і оптимальною дослідницькою методологією, системним аналізом теоретичного матеріалу; комплексним застосуванням якісних методів наукового пошуку; оптимальним терміном реалізації експериментальної роботи; оптимальним обсягом учасників експерименту; представницькою джерельною базою (428 найменувань), позитивними результатами впровадження матеріалів дисертації у роботу закладів освіти

України у: Комунальному закладі вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» (довідка №121/22-03-28-03 від 18.11.2022 р.), Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського (довідка №06 /24-1 від 06.12. 2022 р.), відокремленому структурному підрозділі «Педагогічний фаховий коледж Львівського національного університету імені Івана Франка» (довідка №94 від 10.11.2022 р.), Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії (довідка № 402 від 18.10.2022 р.), Комунальному закладі вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського» (довідка № 01-09/283 від 13.10.2022 р.).

Дисертацію виконано на належному науковому рівні. Токар Любов Петрівна володіє науковими засадами проблеми і методами її дослідження. Позитивне враження справляє оформлення роботи, вміщені в ній актуальні інформаційні матеріали. Зміст анотації, поданої українською та англійською мовами, відображає зміст дисертації та висвітлює суттєві її аспекти та основні положення.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях. Основні результати дослідження опубліковано у 21 науковій праці: 2 статті одноосібно – в провідних наукових фахових виданнях України; 1 – в співавторстві; 1 стаття одноосібно – в періодичному виданні Європейського Союзу (Чехія); 1 стаття в співавторстві – в періодичному виданні Європейського Союзу (Польща); 1 одноосібно – в матеріалах зарубіжних конференцій (Польща); 9 тез одноосібно – в матеріалах конференцій; 6 навчально-методичних посібників одноосібно.

Значення для науки і практики одержаних автором результатів. Засадничі положення, інноваційні дослідницькі підходи й одержані результати дисертаційної роботи можуть бути використані під час організації професійної підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти з метою спрямування їх роботи на реалізацію інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі; для побудови змісту освітніх програм, розроблення підручників, навчальних посібників і методичних рекомендацій та інших навчальних матеріалів.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Обраний дисертанткою науково-категоріальний апарат відповідає змісту роботи. Об'єкт, предмет, сформульована мета, завдання, гіпотеза дослідження є чіткими, вираженими, такими, що мають логічний і цілком обґрунтований характер.

Структура дисертаційної роботи є логічною. Дисертантка ґрунтовно й послідовно віддзеркалює логіку основних завдань наукового пошуку. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел (428 найменувань, із них 24 – іноземними мовами) до кожного з них, висновків до дисертації, додатків на сторінках. Загальний обсяг дисертації

становить 204 сторінки, основний зміст викладено на 193 сторінках. Робота містить 16 таблиць на 24 сторінках та 12 рисунків на 11 сторінках.

Дисертаційна робота системно організована: чітко окреслено її предмет і мету, забезпечено відповідність їм висновків, що логічно випливають із змісту основного тексту дисертації.

У *вступі* ретельно обґрунтовано актуальність теми дослідження, виявлено ступінь її вивченості, чітко визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу дослідження, розкрито його теоретичну основу, викладено методи дослідження, визначено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, висвітлено дані щодо впровадження результатів дослідження, окреслено структуру дисертації.

У *першому розділі* на основі аналізу зарубіжного досвіду використання інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі авторкою виявлено низку спільних тенденцій, що є характерними для європейських країн; визначено три рівні сформованості підготовки майбутніх педагогів зі спеціальності 012 Дошкільна освіта до реалізації інтерактивних технологій: високий, середній, низький та основні критерії: мотиваційний, когнітивний та практичний. Кожний із критеріїв містить показники, що сприяє можливості точніше розкривати характеристики того або іншого рівнів та є основою для експериментального дослідження у визначенні стану проблеми в сучасному освітньому процесі та педагогічному досвіді. Визначення компонентів, критеріїв та показників дозволяє простежити розвиток рівнів формування підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі, визначити рівень розвитку показників в структурі готовності, визначити найбільш ефективні технології та методики та виділити педагогічні умови підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі.

У *другому розділі* розроблена структурно-функціональна модель з метою ґрунтовного розуміння змісту питання про підготовку майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі. Проблема підготовки здобувачів освіти до впровадження інтерактивних технологій в умовах інклюзивної освіти реалізувалася за допомогою таких методологічних підходів: компетентнісний; системний; діяльнісний; особистісно-зорієнтований; культурологічний та аксіологічний. Кожний із підходів, що представлені у моделі має вагоме значення, оскільки це зумовлює розуміння змісту підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі. Аналіз психолого-педагогічної, методичної літератури та власний досвід роботи дозволили дисертантці виокремити сукупність педагогічних умов, що забезпечують успішне функціонування структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі.

У третьому розділі за допомогою методів математичної статистики доведено, що у майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти відмічається позитивна динаміка, що проявляється в таких аспектах: мотиваційні зміни (перетворення установок, що склалися, ціннісних орієнтацій, мотивів професійної поведінки та діяльності, зміна її спрямованості і т. д.); розвиток здатності вирішувати педагогічні ситуації в сфері організації інклюзивної освіти (розуміти особливості розвитку дітей із ООП; проєктувати і реалізовувати адаптовані освітні програми, здійснювати підбір інтерактивних форм педагогічної взаємодії); розвитку діяльнісно-технологічних умінь (виокремлювати проблеми, аналізувати їх, переводити в площину професійних завдань, проєктувати шляхи вирішення та вибудовувати алгоритм виходу з проблеми). Ці аспекти дозволяють вносити конструктивні зміни в професійну діяльність майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти (змінюються завдання, вибір засобів і способів організації освітньо-корекційної діяльності, підходи до аналізу й оцінки своєї педагогічної діяльності). У результаті аналізу одержаних показників формувального етапу дослідження було засвідчено, що майбутні педагоги закладів дошкільної освіти, які навчаються в умовах дослідно-експериментальної діяльності, краще взаємодіють з дітьми з ООП, намагаються одразу ж апробувати вивчені технології, відповідально підходять до розроблення індивідуальних програм розвитку й активно беруть участь в роботі команди психолого-педагогічного супроводу. Це дозволяє стверджувати, що підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі, організована за допомогою програми, результативно впливає на розвиток професійної компетентності всього педагогічного колективу та формування готовності закладів дошкільної освіти до реалізації інклюзивної практики. Одержані результати вказують на прогностичність розроблених у дослідженні змісту і технології підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі. Всі дані педагогічного експерименту засвідчують позитивний якісний вплив з'ясованих педагогічних умов.

Слід відзначити, що загальні висновки відповідають поставленим завданням, обґрунтованість і переконливість яких засвідчують самостійність і логічність суджень, достатню наукову підготовленість здобувачки.

Позитивно розцінюємо представлену у додатках наукову інформацію, а таблиці та рисунки увиразнюють уявлення про цілісність дослідження, проведеного дисертанткою.

Список використаних джерел зроблено з дотриманням встановлених вимог.

Рівень узагальнення результатів педагогічного наукового пошуку свідчать про її зрілість як дослідника проблем педагогіки.

Виписано особистий внесок дисертантки.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. У цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих Токар Любов'ю

Петрівною результатів, необхідно назвати деякі дискусійні положення, а також висловити окремі побажання:

1. У вступі роботи, пункті «Дослідно-експериментальна база дослідження» варто було б не просто перерахувати заклади освіти де проводилося експериментальне дослідження, а ще вказати кількість осіб, що брали участь у дослідно-експериментальній роботі.

2. Висвітлюючи практичне значення у вступі роботи, необхідно було б вказати значення проробленої роботи для науки і практики одержаних автором результатів, чітко вказати де можуть бути використані інноваційні підходи й одержані результати дисертаційної роботи. Зауважимо, що авторка має 6 дієвих методичних посібників, але чомусь у практичному значенні враховує тільки три, що зменшує значущість проробленої роботи.

3. Не чітко виписано у роботі особистий внесок здобувача.

4. Одним із ключових термінів дослідження є «підготовка». У роботі дається визначення готовності майбутніх педагогів ЗДО до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі. Варто було б у процесі обґрунтування теоретичних положень дослідження показати взаємозв'язок між феноменами «підготовка і готовність» як «процес і результат».

5. Високо оцінюючи здійснений дисертанткою аналіз інтерактивних технологій інклюзивного навчання, розроблення та апробацію змістового модуля II «Практичні аспекти реалізації інтерактивних технологій навчання» курсу «Інклюзивна освіта в ЗДО», вважаємо, що робота б набула більшого практичного значення, якби були розроблені методичні рекомендації до впровадження таких технологій в діяльність ЗДО адаптовані до дистанційної форми навчання.

6. У роботі зустрічаються повторення, технічні огріхи та деякі абзаци, що мають описовий характер.

Зазначимо, що висловлені зауваження не знижують загального позитивного враження від дисертаційного дослідження Токар Любові Петрівни та мають рекомендаційний характер, а результати здійсненого дослідження засвідчили позитивну динаміку рівнів готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі внаслідок упровадження педагогічних умов і спроектованої моделі, що слугує підставою для твердження, що мети дослідження досягнуто, його завдання виконано.

Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях. Головні положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено у 21 науковій праці: 2 статті одноосібно – в провідних наукових фахових виданнях України; 1 – в співавторстві; 1 стаття одноосібно – в періодичному виданні Європейського Союзу (Чехія); 1 стаття в співавторстві – в періодичному виданні Європейського Союзу (Польща); 1 одноосібно – в матеріалах зарубіжних конференцій (Польща); 9 тез одноосібно – в матеріалах конференцій; 6 навчально-методичних посібників одноосібно.

Висновок. Резюмуючи результати дослідження можна стверджувати, що дисертаційна робота «Підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомe теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – Токар Любов Петрівна – заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта, галузь знань 01 Освіта, педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки, психології, початкової,
дошкільної освіти та управління закладами освіти
Закарпатського угорського інституту
ім. Ференца Ракоці ІІ

Підпис А. П. Чичук завіряю.
Зав. відділом кадрів
Закарпатського угорського інституту
ім. Ференца Ракоці ІІ

А. П. Чичук

Г. Рейплік